

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.65.104>
УДК 002.1-028.27:930.253]:930.1](477)

Валерія Остапчук,

аспірантка,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

вул. Володимирська, 62, Київ, 01601, Україна

e-mail: valery400@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5363-235X>

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ОСОБОВОГО ПОХОДЖЕННЯ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

У праці проаналізовано наукову літературу, присвячену використанню електронних документів при формуванні архівних фондів особового походження, що вийшла друком в Україні. Методологія дослідження ґрунтується на системному та сукупному використанні наукових принципів і методів. У дослідженні застосовано принципи історизму, об'єктивності, системності, усебічності, а також методів бібліографічної евристики, аналізу й синтезу, порівняння та узагальнення.

Проведено аналіз наукової літератури, присвяченої використанню документів особового походження в електронній формі під час формування особових архівних фондів. Досліджена наукова література свідчить про недостатність і фрагментарність розроблення проблематики комплектування архівів документами особового походження в електронній формі та їх постійного зберігання в архівних установах. На сьогодні дослідниками переважно розглядаються технічні аспекти проблеми, тоді як вона потребує комплексного вивчення. Проблема створення фондів особового походження в електронному вигляді є актуальною та потребує подальшого ретельного і всебічного дослідження.

Ключові слова: електронні документи, фонди особового походження, історіографія проблеми.

Актуальність дослідження. Сучасною ознакою розвитку суспільства є бурхливе проникнення інформаційних технологій у різноманітні сфери діяльності людини. Останнім часом широкого вжитку набув термін «цифрова трансформація», який визначає вплив цифрових засобів на певну галузь. Безумовно, відповідні зміни відбуваються і в архівній сфері, враховуючи, що електронний документ відіграє дедалі більшу роль

та частіше залучається до поточного документообігу в різних сферах діяльності.

Використання в буденній чи професійній діяльності цифрових технологій приводить до швидкого зростання кількості документів, що були створені та існують в електронному вигляді. Сучасні технології надають можливість, а подекуди навіть і провокують, через свою доступність та легкість у користуванні, людину фіксувати не тільки важливі події, а й другорядні, навіть повсякденні. Вказані фактори приводять до стрімкого формування й накопичення електронних архівів особового походження, які можуть містити в собі дуже різноманітні документи за видовою та змістовною ознакою. Такі документи, що були створені та зберігаються в електронній формі, є повноцінним історичним джерелом, з яких за рахунок деталізованої хроніки повсякденності дослідники мають унікальний шанс отримати матеріал для історичної реконструкції життя й діяльності як окремої особи, так і функціонування суспільства. Проте формування фондів особового походження на базі електронних документів або електронних архівів окремої особи являють певні труднощі для фахівців-архівістів. Це насамперед пов'язано з тим, що методологія, яку було розроблено для роботи з документами на традиційних носіях, не пристосована до тих викликів, які мають місце під час виявлення, проведення експертизи цінності, формування, постійного зберігання, а також використання документів особового походження в електронній формі.

Отже, для дослідників гостро постало завдання у визначенні ролі електронних документів у формуванні фондів особового походження, їхньої сутності та значення, процесів комплектування такими документами архівів, наукового описування й зберігання документів особового походження в електронній формі. В останні десятиліття з'явився ряд наукових публікацій, автори яких зробили спробу розв'язати окреслену проблему. Нагальною стала потреба проаналізувати наявну літературу, аби визначити подальший алгоритм досліджень.

Мета статті – проаналізувати наукову літературу, присвячену використанню електронних документів при формуванні архівних фондів особового походження в українських архівних установах.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняному архівному просторі тема електронних документів активно розробляється, починаючи з 2000-х років.

Використання методів бібліографічного пошуку дало можливість виявити комплекс бібліографічних джерел з проблеми та окреслити

коло наукових праць, автори яких так чи інакше торкалися проблеми використання електронних документів при формуванні фондів особового походження. Наукові дослідження, у яких ідеться про роль електронних документів при створенні особових фондів в архівних установах, розглядаються питання комплектування, експертизи цінності та збереження електронних документів в особових архівах, опубліковано головним чином на сторінках таких наукових видань, як «Архіви України», «Студії з архівної справи та документознавства», «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», «Діловодство та документообіг», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія».

Висвітлення деяких аспектів проблеми знаходимо і в окремих монографіях, дисертаційних дослідженнях, наукових доповідях, присвячених електронним інформаційним ресурсам.

Аналіз окресленої наукової літератури дав змогу визначити основні питання про використання та зберігання електронних документів, які перебували в полі зору дослідників, виокремити й систематизувати ідеї та положення в працях науковців, що пов'язані з вивченням використання електронних документів при формуванні архівних фондів особового походження, звернути увагу на проблеми й труднощі при формуванні особових фондів на базі електронних документів, які окреслили автори праць у своїх розвідках, порівняти підходи щодо використання та зберігання електронних документів в окремих європейських країнах, що знайшло відображення в науковій літературі.

У дослідженнях українських учених-архівістів, зокрема працях Ю. Ковтанюка [5, 6], Ю. Забенька [4], П. Марченка [18, 19], Т. Купрунця [13–15], Л. Паламарчук [21], Ю. Чернятинської [29], О. Гараніна [2], найчастіше увага приділяється визначенню особливостей електронного документа, різним питанням електронного документообігу та окремим аспектам проведення експертизи цінності електронних документів, забезпечення їх збереженості, що в тому числі актуальні й для дослідження проблеми формування архівних фондів особового походження електронними документами.

Розглядаючи у своїх працях питання, що пов'язані з прийманням-передаванням і зберіганням електронних документів в архівних установах, Ю. Ковтанюк розрізняє електронний документ та документ з електронним носієм. При цьому вчений зауважує, що поділ стосується не тільки текстових документів, а також аудіовізуальних і науково-технічних документів [5, с. 30], тобто тих видів електронних документів, які входять і до особових архівних фондів. Аналізуючи основні типи

носіїв електронних документів і відмінності у їх зберіганні порівняно з документами на традиційних носіях, дослідник вказує на недоцільність у випадку з електронними документами жорстко прив'язувати їх до матеріального носія [6, с. 88]. Крім того, Ю. Ковтанюк пропонує нову структуру зберігання електронних документів, яка надасть можливість передавати на архівне зберігання електронні документи з будь-яких носіїв [6, с. 88], що з точки зору формування фондів особового походження в електронному вигляді має практичне значення.

Досвід інших країн Європи (Німеччини, Франції та ін.) з питань зберігання електронних інформаційних ресурсів як форми документа висвітлюється в працях Г. Лавренюка, Л. Жук [17], О. Ус [26], Н. Стрілець [25], В. Копанєвої [8], Н. Халецької [28], Є. Куліковської [12]. Зокрема, у статті О. Ус висвітлюється практика визначення термінів зберігання, оформлення та приймання-передавання електронних документів до Центрального електронного архіву Генеральної дирекції Державного архіву Баварії та Центрального Державного архіву Баварії. Дослідниця звертає увагу, що відповідно до місцевого законодавства електронний цифровий підпис не є обов'язковим реквізитом електронного документа, через що електронні документи та електронні інформаційні ресурси під час передавання до архівної установи не завіряються електронним цифровим підписом [26, с. 200].

Важливими для розроблення проблеми використання електронних документів під час формування архівних фондів особового походження є напрацювання С. Кулешова [11], Т. Купрунця [16], Т. Кручініної та Ю. Чернятинської [9], О. Фіткуліна [27], у яких розглядаються питання відбору, оцінювання й зберігання вебресурсів, враховуючи поширеність останнім часом особових блогів, а серед публічних осіб – і власних вебсайтів. В. Бездрабко, досліджуючи соціальні мережі, вказує на великий інформаційний потенціал особових блогів і власних сайтів [1, с. 18], які можуть бути залучені при формуванні архівних фондів особового походження. Т. Кручініна і Ю. Чернятинська звертають увагу на специфіку розміщення змішаної та динамічної інформації на вебсайтах, що обумовлює застосування як традиційних, так і спеціальних критеріїв і методів їх відбору під час формування архівних фондів, зокрема й особових, а саме: зручність інтерфейсу для користувача, можливість надання повнотекстової інформації, наявність і якість графічного дизайну, зображення, мультимедіа, використання гіпертексту та гіперпосилань. Оцінювання вебсайтів за сукупністю критеріїв обумовлюють їх відбір під час формування особових архівів [9, с. 63].

Однією з причин незначної кількості досліджень стосовно ролі електронного документа у формуванні фондів особового походження є невелика кількість уже утворених фондів відповідного формату в українських архівних установах. Разом з тим на рівні утворення й поповнення архівних фондів особового походження має місце постійне зростання відсотка документів, що були створені та існують в електронному вигляді. При цьому види цих документів залишаються майже тими самими, що й були раніше (аудіо-, фото-, відео-), тобто аудіовізуальними. Кількісний зріст саме цього виду електронних документів спровоковано доступністю та легкістю у використанні сучасних цифрових гаджетів, таких як мобільні телефони, планшети, також технічними можливостям, не в останню чергу – бажанням користувачів зберігати й накопичувати власні електронні аудіовізуальні документи. На сьогодні саме ці документи, зазвичай, становлять значну частину складу архівних фондів особового походження.

Т. Ємельянова, досліджуючи аудіовізуальні документи в умовах «цифрової революції», вказує на зміни видів серед аудіовізуальних документів, що відбулися завдяки поширеності й доступності інтернет-контенту, на розширення каналів їх поширення. Звертає увагу на масштабне зростання цифрової складової, що підвищує роль і значущість етапу відбору та оцінювання цінності в процесі комплектування, де й нині безпосередньо процедура відбору документів продовжує залишатися ручною та трудомісткою [3]. Дослідниця зауважує на потребі у створенні нової комплексної типологічної класифікації як одного з інструментів у практиці відбору, а також на необхідності перегляду неефективної системи комплектування [3, с. 106]. Торкається проблеми «гібридного» зберігання електронних та аналогових документів у межах однієї архівної установи [3, с. 102].

Організації зберігання аудіовізуальних документів в електронній формі також присвячено праці А. Шелест [31] і С. Шанойла [23, 24].

Найбільш цінним для висвітлення проблеми є проведене архівістами колишнього Центрального державного електронного архіву (нині – Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів) дослідження особливостей комплектування документами особового походження в електронній формі архівних фондів [22], результати якого наведено в праці Т. Кручіної [10]. Автором описано основні стадії організації роботи з комплектування вказаними фондами, що в загальних рисах збігаються з процедурою та послідовністю під час формування фонду особового походження на традиційних носіях: складання списків

джерел комплектування, укладання договору дарування, розміщення в проміжному сховищі, первинне розбирання документів, проведення експертизи цінності, складання архівних описів тощо. Водночас для електронних документів під час приймання-передавання та зберігання є обов'язковою технічна перевірка й забезпечення захисту документів, що детально описується дослідницею. При цьому особлива увага надається технічній експертизі контенту певного типу, так як для відео- та аудіофайлів це визначення формату запису, режиму кодування, наявність відеокодеків для зчитування тощо. Для файлів зображень програмне забезпечення дає змогу визначити, які елементи на фотодокументах було додано чи відредаговано, що є дуже корисним при встановленні оригінальності зображення. Крім технічної сторони питання, звертається увага на виникнення та активне поширення нових за формою й типом документів особового походження в електронній формі, таких як блоги, вебсайти, сторінки в соціальних мережах, які, безперечно, потребують уваги архівістів через свій значний інформаційний потенціал. Фахівцем розроблено методичні рекомендації з організації роботи з документами особового походження в електронній формі [20].

Деякі аспекти зберігання документів особового походження в електронній формі висвітлює Ю. Чернятинська, вказуючи на актуальність питання юридичної сили документів в електронній формі, а також характерну саме для документів особового походження в електронній формі різноманітність форматів, структур і змісту даних, що створює певні труднощі під час передавання на архівне зберігання та в забезпеченні їх збереженості згодом [30, с. 290].

Питання використання електронних документів під час формування фондів особового походження в архівних установах України дотично розглядається в наукових доповідях. Так, нормативно-правовому та методичному забезпеченню архівного зберігання документів в електронній і цифровій формах присвячено розвідку Ю. Ковтанюка, підготовлену в рамках роботи секції «Архівна та рукописна наукова спадщина: традиції та перспективи формування, дослідження, цифровізаційні виклики» Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг». Підсумовуючи досвід вітчизняних архівів у зберіганні електронних документів, у тому числі у фондах особового походження, науковець констатував, що на сьогодні «маємо добре врегульовану на нормативно-правовому рівні роботу з електронними документами, але без практичного її застосування в архівній справі та, фактично, неврегульовану на нормативно-

правовому рівні діяльність архівних установ щодо комплектування, обліку та постійного зберігання цифрових аудіовізуальних документів, документів в електронній формі особового походження та електронних інформаційних ресурсів» [7, с. 313–314].

Висновки. Спираючись на результати проведеного дослідження, можна зробити такі висновки.

В останній час питанням забезпечення умов функціонування електронного документа та здійснення електронного документообігу приділяється значна увага, однак недостатньо наукових праць, у фокусі яких перебувала б проблема формування архівних фондів документами особового походження в електронній формі. Досліджена наукова література свідчить про фрагментарність розроблення проблематики комплектування архівів документами особового походження в електронній формі та їх постійного зберігання в архівних установах. Дослідниками переважно розглядаються технічні аспекти проблеми, зокрема експертизи та зберігання електронних документів, тоді як вона потребує комплексного вивчення. Проблема створення фондів особового походження в електронному вигляді є актуальною та потребує подальшого ретельного і всебічного дослідження, а також вивчення досвіду розвинутих країн Європи та світу, що дасть змогу вдосконалити нормативно-правову базу для широкого використання електронних документів при формуванні фондів особового походження в архівних установах нашої країни.

Список бібліографічних посилань

1. Бездрабко В. В. Соціальні мережі й архівні практики. *Архіви України*. 2021. Вип. 3. С. 16–35.
2. Гаранін О. Я., Ковтанюк Ю. С. До концепції інформатизації архівної справи в Україні. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2017. Т. 24–25. С. 7–57.
3. Ємельянова Т. О. Формування архівних аудіовізуальних колекцій: новітні тенденції та виклики розвитку. *Архіви України*. 2019. Вип. 3. С. 100–112.
4. Забенко Ю. І., Ковтанюк Ю. С. Концепція планування життєвого циклу електронних документів. Ч. 2. *Архіви України*. 2013. Вип. 5. С. 88–89.
5. Ковтанюк Ю. С. Сучасні завдання електронного документознавства в Україні. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2012. Вип. 34. С. 29–37.

6. Ковтанюк Ю. С. До питання про зберігання електронних документів у державних архівах. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2010. Т. 18. С. 86–89.

7. Ковтанюк Ю. С. Нормативно-правове та методичне забезпечення архівного зберігання документів в електронній та цифровій формах. *Бібліотека. Наука. Комунікація: Інноваційні трансформації ресурсів і послуг : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2022 р.)*. Київ, 2022. С. 311–314. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349>

8. Копанева В. О. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : монографія / наук. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2009. 198 с.

9. Кручиніна Т. Г., Чернятинська Ю. Г. Створення архівних колекцій веб-сайтів у межах ініціативного документування в Центральному Державному електронному архіві України. *Архіви України*. 2015. Вип. 5–6. С. 61–67.

10. Кручиніна Т. Г. Особливості комплектування документами особового походження в електронній формі: досвід Центрального державного електронного архіву України. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2017. Т. 24–25. С. 248–252. URL: <https://undiasd.archives.gov.ua/studii/ru/index.htm>

11. Кулешов С. Г. Відбір веб-ресурсів для зберігання в Центральному державному електронному архіві України як наукова проблема. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–22 трав. 2008 р. ; Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв)*. Київ, 2008. С. 86–88.

12. Куліковська Є. Архівні інформаційні ресурси Франції: сучасні підходи в організації та використанні. *Архіви України*. 2022. Вип. 2. С. 133–145.

13. Купрунець Т. Я. Архівне копіювання веб-сайтів: проблеми та шляхи їх вирішення. *Архіви України*. 2012. Вип. 6. С. 50–61.

14. Купрунець Т. Я. Аналіз сучасних тенденцій документотворення в умовах поширення документування інформації в електронній формі в Україні. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2013. Т. 21. С. 86–92.

15. Купрунець Т. Я. Нормативне та методичне забезпечення зберігання електронних інформаційних ресурсів в Україні. *Термінологія документознавства та суміжних галузей знань*. 2014. Вип. 8. С. 167–173. URL: https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/stattya_2.pdf

16. Купрунець Т. Я. Тенденції та перспективи розвитку сайтобудування, їх вплив на архівне копіювання веб-сайтів. *Архіви України*. 2013. Вип. 6. С. 95–104. URL: <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/09-18.pdf>
17. Лавренюк Г. В., Жук Л. В. Архівне зберігання електронних документів та інформаційних ресурсів в Республіці Білорусь. *Архіви України*. 2010. Вип. 1. С. 162–169. URL: <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/15-35.pdf>
18. Марченко П. М. Шляхи вирішення проблеми зберігання електронних документів в архіві (аналіз інтернет-ресурсів). *Студії з архівної справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 81–84. URL: www.archives.gov.ua/Publicat/Studii_2004.12_05.php
19. Марченко П. М. Проект концепції зберігання електронних документів. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2005. Т. 13. С. 122–128. URL: <https://undiasd.archives.gov.ua/studii>
20. Організація роботи з документами особового походження в електронній формі в Центральному державному електронному архіві України. Методичні рекомендації / Держ. архівна служба України ; Центр. держ. електрон. архів України ; уклад.: Т. Г. Кручиніна. Київ, 2015. 42 с.
21. Паламарчук Л. В. Міжнародний досвід архівного зберігання інформації соціальних мереж. *Діловодство та документобіг*. Київ, 2016. № 6. С. 58–67. URL: <https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/doc08082016.pdf>
22. Перелік фондів Центрального Державного електронного архіву України : вебсайт. URL: <https://tsdea.archives.gov.ua/ua/funds>
23. Петров В., Онищенко О., Крючин А., Шанойло С., Косяк І. Збереження та введення до наукового обігу звукової культурної спадщини. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2000. Т. 6. С. 25–27. URL: <http://undiasd.archives.gov.ua/studii/index.htm>
24. Петров В., Крючин А., Шанойло С., Крючина Л. Шляхи створення носіїв для довготривалого зберігання інформації в цифровій формі. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 78–80. URL: <http://undiasd.archives.gov.ua/studii/index.htm>
25. Стрілець Н. О. Технології архівного збереження електронних бібліотечних ресурсів у мережевому комунікаційному просторі : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.03 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство». Харків, 2013. 243 с.
26. Ус О. М. Досвід архівного зберігання електронних документів та електронних інформаційних ресурсів у Вільній федеральній землі

Баварія (ФРН). *Архіви України*. 2011. Вип. 5. С. 196–202. URL: <http://https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/20-19.pdf>

27. Фіткулін О. Т. Вибір технологій та програмних засобів для створення архівних копій веб-сайтів. *Архіви України*. 2014. Вип. 4–5. С. 227–235.

28. Халецька Л. П. Цифрове збереження електронних документів на прикладі діяльності Національної бібліотеки Франції. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2015. № 4. С. 26–34.

29. Чернятинська Ю. Г. Теоретико-методологічні засади експертизи цінності документів в електронній формі. *Наук. пр. іст. ф-ту Запорізького нац. ун-ту*. Запоріжжя, 2017. Вип. 49. С. 237–240. URL: https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/Stattia_Zaporizia.pdf

30. Чернятинська Ю. Г. Особливості зберігання документів в електронній формі: досвід Центрального державного електронного архіву України. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2017. Т. 24–25. С. 286–296. URL: https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/2018_1.pdf

31. Шелест А. М. Організація зберігання і забезпечення збереженості кіновідеофотофонодокументів у ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2000. Т. 6. С. 55–57. URL: <https://undiasd.archives.gov.ua/studii>

References

1. Bezdrabko, V. V. (2021). Sotsialni merezhi y arkhivni praktyky [Social networks and archival practices]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 3, 16–35. Kyiv [in Ukrainian].

2. Haranin, O. Ya., Kovtaniuk, Yu. S. (2017). Do kontseptsii informatyzatsii arkhivnoi spravy v Ukraini [To the concept of informatization of archival work in Ukraine]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 24–25, 7–57. Kyiv [in Ukrainian].

3. Yemelianova, T. O. (2019). Formuvannia arkhivnykh audiovizualnykh kolektsii: novitni tendentsii ta vyklyky rozvytku [Formation of archival audiovisual collections: latest trends and development challenges]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 3, 100–112. Kyiv [in Ukrainian].

4. Zabenko, Yu. I., Kovtaniuk, Yu. S. (2013). Kontsepsiia planuvannia zhyttievoho tsykladu elektronnykh dokumentiv. Chastyna 2 [The concept of planning the life cycle of electronic documents. Part 2]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 5, 88–89. Kyiv [in Ukrainian].

5. Kovtaniuk, Yu. S. (2012). Suchasni zavdannia elektronnoho dokumentoznavstva v Ukraini [Modern tasks of electronic document studies in Ukraine]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 34, 29–37. Kyiv [in Ukrainian].

6. Kovtaniuk, Yu. S. (2010). Do pytannia pro zberihannia elektronnykh dokumentiv u derzhavnykh arkhivakh [Regarding the storage of electronic documents in state archives]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 18, 86–89. Kyiv [in Ukrainian].

7. Kovtaniuk, Yu. S. (2022). Normatyvno-pravove ta metodychne zabezpechennia arkhivnoho zberihannia dokumentiv v elektronni ta tsyfrovii formakh [Regulatory, legal and methodical provision of archival storage of documents in electronic and digital forms]. Proceedings from Library. Science. Communication: Innovative transformations of resources and services '22: *Mizhnarodna naukova konferentsiia (4–6 zhovtnia 2022 r.) – International Scientific Conference*. (pp. 311–314). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349>

8. Kopanieva, V. O. (2009). Biblioteka yak tsentr zberezhenia informatsiynykh resursiv Internetu: monohrafiia [The library as a center for preserving Internet information resources: a monograph]. Kyiv [in Ukrainian].

9. Kruchinina, T. H., Cherniatynska, Yu. H. (2015). Stvorennia arkhivnykh kolektsii veb-saitiv u mezhakh initsiatyvnoho dokumentuvannia v Tsentralnomu Derzhavnomu elektronnomu arkhivi Ukrainy [Creation of archival collections of websites within the scope of initiative documentation in the Central State Electronic Archive of Ukraine]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 5–6, 61–67. Kyiv [in Ukrainian].

10. Kruchinina, T. H. (2017). Osoblyvosti komplektuvannia dokumentamy osobovoho pokhodzhennia v elektronni formi: dosvid Tsentralnogo derzhavnogo elektronnoho arkhivu Ukrainy [Peculiarities of completing documents of personal origin in electronic form: experience of the Central State Electronic Archive of Ukraine]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 24–25, 248–252. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://undiasd.archives.gov.ua/studii/ru/index.htm>

11. Kuleshov, C. H. (2008). Vidbir veb-resursiv dlia zberihannia v Tsentralnomu derzhavnomu elektronnomu arkhivi Ukrainy yak naukova problema [Selection of web resources for storage in the Central State Electronic Archive of Ukraine as a research problem]. Proceedings from Documentary science. Library science. Information activity: problems of science, education,

practice '08: *V Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia (20–22 travnia 2008 r.) – V International Scientific and Practical Conference.* (pp. 86–88). Kyiv [in Ukrainian].

12. Kulikovska, Ye. (2022). Arkhivni informatsiini resursy Frantsii: suchasni pidkhody v orhanizatsii ta vykorystanni [Archival information resources of France: modern approaches in organization and use]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 2, 133–145. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/159/122>

13. Kuprunets, T. Ya. (2012). Arkhivne kopiuvannia veb-saitiv: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Archiving websites: problems and ways to solve them]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 6, 50–61. Kyiv [in Ukrainian].

14. Kuprunets, T. Ya. (2013). Analiz suchasnykh tendentsii dokumentotvorennya v umovakh poshyrennia dokumentuvannia informatsii v elektronni formi v Ukraini [Analysis of modern trends in document creation in the conditions of the spread of documenting information in electronic form in Ukraine]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 21, 86–92. Kyiv [in Ukrainian].

15. Kuprunets, T. Ya. (2014). Normatyvne ta metodychne zabezpechennia zberihannia elektronnykh informatsiinykh resursiv v Ukraini [Normative and methodological support for the storage of electronic information resources in Ukraine]. *Terminolohiia dokumentoznavstva ta sumizhnykh haluzei znan – Terminology of Document Studies and Related Fields of Knowledge*, 8, 167–173. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/statyya_2.pdf

16. Kuprunets, T. Ya. (2013). Tendentsii ta perspektyvy rozvytku saitobuduvannia, yikh vplyv na arkhivne kopiuvannia veb-saitiv [Trends and prospects for the development of website development, their impact on archival copying of websites]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 6, 95–104. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/09-18.pdf>

17. Lavreniuk, H. V., Zhuk, L. V. (2010). Arkhivne zberihannia elektronnykh dokumentiv ta informatsiinykh resursiv v Respublitsi Bilorus [Archival storage of electronic documents and information resources in the Republic of Belarus]. *Arkhivy Ukrainy – Archives of Ukraine*, 1, 162–169. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/15-35.pdf>

18. Marchenko, P. M. (2004). Shliakhy vyrishennia problemy zberihannia elektronnykh dokumentiv v arkhivi (analiz internet-resursiv) [Ways to solve the problem of storing electronic documents in the archive (analysis of Internet

resources)]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 12, 81–84. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from www.archives.gov.ua/Publicat/Studii_2004.12_05.php

19. Marchenko, P. M. (2005). Proekt kontseptsii zberihannia elektronnykh dokumentiv [The project of the concept of storage of electronic documents]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 13, 122–128. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://undiasd.archives.gov.ua/studii>

20. Kruchinina, T. H. (Ed.). (2015). Orhanizatsiia roboty z dokumentamy osobovoho pokhodzhennia v elektronni formi v Tsentralnomu derzhavnomu elektronnomu arkhivi Ukrainy. Metodichni rekomendatsii [Organization of work with documents of personal origin in electronic form in the Central State Electronic Archive of Ukraine. Guidelines]. Kyiv [in Ukrainian].

21. Palamarchuk, L. V. (2016) Mizhnarodnyi dosvid arkhivnogo zberihannia informatsii sotsialnykh merezh [International experience of archival storage of social network information]. *Dilovodstvo ta dokumentoobih – Bookkeeping and Document Management*, 6, 58–67. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/doc08082016.pdf>

22. Perelik fondiv Tsentralnogo Derzhavnogo elektronnoho arkhivu Ukrainy: vebсайт – List of funds of the Central State Electronic Archive of Ukraine: website [in Ukrainian]. Retrieved from <https://tsdea.archives.gov.ua/ua/funds>

23. Petrov, V., Onyshchenko, O., Kriuchyn, A., Shanoilo, S., Kosiak, I. (2000). Zberezhennia ta vvedennia do naukovoho obihu zvukovoi kulturnoi spadshchyny [Preservation and introduction of sound cultural heritage to scientific circulation]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 6, 25–27. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://undiasd.archives.gov.ua/studii/index.htm>

24. Petrov, V., Kriuchyn, A., Shanoilo, S., Kriuchyna, L. (2004). Shliakhy stvorennia nosiiv dlia dovhotryvaloho zberihannia informatsii v tsyfrovii formi [Ways of creating media for long-term storage of information in digital form]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 12, 78–80. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://undiasd.archives.gov.ua/studii/index.htm>

25. Strilets, N. O. (2013). Tekhnologii arkhivnogo zberezhennia elektronnykh bibliotechnykh resursiv u merezhevomu komunikatsiinomu prostori. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

26. Us, O. M. (2011). Dosvid arkhivnogo zberihannia elektronnykh dokumentiv ta elektronnykh informatsiinykh resursiv u Vilnii federalnii zemli

Bavariia (FRN) [Experience of archival storage of electronic documents and electronic information resources in the Free Federal State of Bavaria (FRG)]. *Arkhivny Ukrainy – Archives of Ukraine*, 5, 196–202. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <http://https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/20-19.pdf>

27. Fitkulyn, O. T. (2014). Vybir tekhnolohii ta prohramnykh zasobiv dlia stvorennia arkhivnykh kopii veb-saitiv [Selection of technologies and software for creating archival copies of websites]. *Arkhivny Ukrainy – Archives of Ukraine*, 4–5, 227–235. Kyiv [in Ukrainian].

28. Khaletska, L. P. (2015). Tsyfrove zberezhenntia elektronnykh dokumentiv na prykladi diialnosti Natsionalnoi biblioteky Frantsii [Digital preservation of electronic documents on the example of the activities of the National Library of France]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Documentary Science. Informatology*, 4, 26–34. Kyiv [in Ukrainian].

29. Cherniatynska, Yu. H. (2017). Teoretyko-metodolohichni zasady ekspertyzy tsinnosti dokumentiv v elektronni formi [Theoretical and methodological principles of examination of documents value in electronic form]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu – Transactions of the Faculty of History of Zaporizhzhya National University*, 49, 237–240. Zaporizhzhia [in Ukrainian]. Retrieved from https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/Stattia_Zaporizia.pdf

30. Cherniatynska, Yu. H. (2017). Osoblyvosti zberihannia dokumentiv v elektronni formi: dosvid Tsentralnoho derzhavnogo elektronnoho arkhivu Ukrainy [Peculiarities of document storage in electronic form: experience of the Central State Electronic Archive of Ukraine]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 24–25, 286–296. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from https://archives.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/2018_1.pdf

31. Shelest, A. M. (2000). Orhanizatsiia zberihannia i zabezpechennia zberezhenosti kinovideofotofonodokumentiv u TsDKFFA Ukrainy imeni H. S. Pshenychnoho [Organization of storage and preservation of cinematographic and photographic documents in the Central State CinePhotoPhono Archives of Ukraine named after H. Pshenychny]. *Studii z arkhivnoi spravy ta dokumentoznavstva – Archival and Document Studies Studios*, 6, 55–57. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://undiasd.archives.gov.ua/studii>

Стаття надійшла до редакції 28.09.2022.

Valeriia Ostapchuk,

PhD Student,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

3 Holosiivskiy Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: valery400@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5363-235X>

Use of Electronic Documents during the Formation of Funds of Personal Origin: Historiographical Aspect

The purpose of the study is to analyze research literature which was published in Ukraine, on the use of electronic documents in the formation of archival funds of personal origin.

The research methodology is based on the systematic and combined use of scientific principles and methods. The principles of historicism, objectivity, systematicity, comprehensiveness, were applied to conduct the research, as well as the methods of bibliographic heuristics, analysis and synthesis, comparison and generalization, which made it possible to identify a range of research works which address the issue of using electronic documents in the formation of funds of personal origin, and to analyze their content.

The scientific novelty is in the analysis of scientific literature deals with the use of documents of personal origin in electronic form during the formation of personal archival funds. It was found that recently a lot of attention has been paid to the issue of ensuring the conditions for the functioning of an electronic document and the implementation of electronic document circulation, but there are almost no studies focusing on the problem of forming archival funds with documents of personal origin in electronic form.

Conclusions. The reviewed research literature testifies to the inadequacy and fragmentation of the issues related to the completing the archives with documents of personal origin in electronic form and their permanent storage in archival institutions. Today, researchers mainly consider the technical aspects of the problem, while it requires a comprehensive study. The problem of creating funds of personal origin in electronic form is urgent and requires further thorough and comprehensive research, as well as studying the experience of developed countries in Europe and the world. This will allow to improve the regulatory and legal framework for the wide use of electronic documents in the formation of funds of personal origin in archival institutions of Ukraine.

Keywords: electronic documents, funds of personal origin, historiography of the problem.